

OŠ HUDINJA
VERBALNO NASILJE MED UČENCI
OSNOVNE ŠOLE HUDINJA

Raziskovalna naloga

Avtorice: Klara Skalicky, Lana Šeruga in Karmen Šorn

Mentorica: ga. Mateja Turk

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2015

VSEBINSKO KAZALO

1 UVOD	4
1.1.NAMEN NALOGE.....	4
1.2.HIPOTEZE	4
1.3.CILJI NALOGE	5
2 TEORETIČNI DEL.....	6
2.1.KAJ JE NASILJE?	6
2.2. KAJ JE VERBALNO NASILJE?	7
2.3. PSIHOFIZIČNE POSLEDICE VERBALNEGA NASILJA	7
2.4. KATEGORIJE VERBALNEGA NASILJA.....	8
2.5.VPLIV MEDIJEV NA VERBALNO NASILJE.....	9
2.6. SLOVENSKI FILM RAZREDNI SOVRAŽNIK	10
3 METODOLOGIJA DELA	11
3.1. METODE RAZISKOVANJA	11
3.2.PRIDOBIVANJE INFORMACIJ Z ANKETO.....	11
3.4.PRIPRAVA PISNEGA POROČILA	14
4 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH REZULTATOV	15
4.1.Kdo izvaja več verbalnega nasilja, fantje ali dekleta? - GRAFIKON 1	15
4.2.Izvajanje nasilja v drugi in tretji triadi na OŠ Hudinja - GRAFIKON 2.....	16
4.3.Izvajanje nasilja na OŠ Hudinja in izven nje (družabna omrežja, telefon...) -GRAFIKON 3	17
4.4. Število žrtev verbalnega nasilja na OŠ Hudinja - GRAFIKON 4	18
4.5. Število izvajalcev verbalnega nasilja na OŠ Hudinja - GRAFIKON 5.....	19
4.6.Počutje učencev po tem, ko so nad njimi izvajali verbalno nasilje-GRAFIKON 6	20
5 ZAKLJUČEK	21
6 LITERATURA IN VIRI.....	24

POVZETEK

Naloga z naslovom »Verbalno nasilje med učenci Osnovne šole Hudinja« je nastala z namenom, da bi ugotovile, koliko verbalnega nasilja se izvaja izključno na naši šoli, torej na Osnovni šoli Hudinja, in kaj je posledica izvajanja verbalnega nasilja.

Morda imamo mnogi prepričanje, da verbalno nasilje ni tako pomembno kot fizično, a se motimo. Obe vrsti nasilja sta enako pomembni in tega bi se morali vsi zavedati ter fizično in tudi verbalno nasilje nekako odpravljati.

Z raziskovalnim delom smo ugotovile, da največ verbalnega nasilja izvedejo učenci 9. razreda, sledijo pa razredi, 6. in 5. razred (enako), nato 7. in 8. razred (enako), najmanj pa je verbalnega nasilja zaznati med učenci 4. razredov.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem učencem Osnovne šole Hudinja od 4. do 9. razreda, ki so si vzeli nekaj minut in rešili našo anketo.

Zahvaljujemo se tudi naši mentorici in hkrati razredničarki, ge. Mateji Turk, za pomoč in podporo pri izdelavi raziskovalne naloge.

1 UVOD

Star perzijski pregovor pravi: »Puščica rani telo, beseda pa dušo.«

Puščica oz. udarec ranita telo in na njem pustita vidne posledice in takšno nasilje lahko hitro opazimo in ga odpravimo - fizično nasilje.

Beseda pa rani, kot včasih pravimo, dušo in to se navzven težje prepozna, zato pogosto ne opazimo, da je neka oseba prizadeta oz. da je doživela nasilje - verbalno nasilje. Doživeto verbalno nasilje se ponavadi opazi pri vedenju napadene osebe ali pa sploh ne.

1.1. NAMEN NALOGE

Menimo, da učenci vedo kaj je verbalno nasilje, a se ne zavedajo posledic, ki jih verbalno nasilje povzroča. S to raziskavo smo poskušale ugotoviti količino izvajanja nasilja med učenci naše šole. Prav tako pa upamo, da se bo verbalno in prav tako tudi fizično nasilje med otroci zmanjšalo, saj menimo, da se nasilje v vseh pojavnih oblikah pojavlja zelo pogosto.

1.2. HIPOTEZE

1. Dekleta izvajajo več verbalnega nasilja kot fantje.
2. Tretja triada (7., 8., 9.razred) izvaja več verbalnega nasilja kot druga triada(4., 5., 6.razred).
3. Nasilje je pogostejše izvajano izven šole, kot v šoli.
4. Nasilje je najpogostejše izvajano preko družabnih omrežij oz. interneta.
5. Vsaj polovica anketirancev je že bila žrtev verbalnega nasilja.
6. Vsaj polovica anketirancev je že izvajala verbalno nasilje.
7. Največ učencev se po zmerjanju počuti jezno.

1.3. CILJI NALOGE

Zanimalo nas je:

- ali so anketiranci že bili zmerjani;
- zakaj so anketiranci bili zmerjani;
- na kakšen način so bili anketiranci zmerjani;
- kako so se anketiranci pri zmerjanju počutili;
- ali so se anketiranci o tem, da so bili zmerjani, s kom pogovorili;
- ali so anketiranci že kdaj zmerjali;
- zakaj so anketiranci osebo zmerjali;
- na kakšen način so anketiranci osebo zmerjali;
- s kom so anketiranci osebo zmerjali;
- ali so anketiranci kdaj pomislili, kako se je ozmerjana oseba počutila in
- ali anketiranci menijo, da se je oseba, ki so jo zmerjali, s kom o tem pogovorila oz. se komu zaupala.

2TEORETIČNI DEL

2.1. KAJ JE NASILJE?¹

Beseda nasilje predstavlja odnos med dvema stranema, kjer ena stran z uporabo ali s samimi grožnjami, da bo uporabila moč, vpliva na drugo stran.

Nasilje je dejanje agresije in zlorabe, ki povzroči ali namerava osramotiti ali ponižati žrtev. Nasilje je kaznivo dejanje, je zloraba moči. Na prizadetih osebah lahko pusti nepopravljive posledice.

Nasilje se dogaja med pripadniki vseh socialnih in ekonomskih razredov, kulture, verstev in spolnih orientacij. Nasilje ni dopustno in zanj ni opravičila. Pogosto poteka v zasebnih prostorih, prikrito očem, javnosti. Namerna uporaba fizične moči ali sile, v obliki grožnje ali dejanskega nasilja, ki povzroči poškodbo, smrt, psihično škodo, motnje v razvoju ali prikrajšanosti.

Pod vrste nasilja spadajo:

- diskriminacija,
- zmerjanje,
- posmehovanje,
- ustrahovanje,
- pretepanje,
- ignoriranje in
- spolno nasilje.

Osnovni pogoj za nastanek nasilja je, da je bila oseba prizadeta v preteklosti in da ji ni bilo dovoljeno, da izrazi čustva. Kot razlogi za nasilje so pogosti tudi: vpliv razmer v družini, mediji, osebni problemi, kot so: brezposelnost, izločitev iz družbe, psihične težave ...

¹ <http://arsvitae.si/sl/page/view/Nasilje>

2.2. KAJ JE VERBALNO NASILJE?²

Verbalno nasilje je vedenje, ki napada človekovo samopodobo, da bi prizadejalo duševno bolečino. Verbalno nasilna oseba za dosego tega cilja brez trohice sočutja uporablja žalitve, grožnje in posmehovanje ter druge besedne napade, zaradi katerih se žrtev počuti osebno razvrednoteno, njeno samospoštovanje pa se postopno manjša.

Verbalno nasilje je najbolj razširjena oblika nasilja. Dejanja, ki potekajo na verbalni ravni in jih žrtve opisujejo, kot bolj boleča, škodljiva, kot dejanja pri fizičnem nasilju. Psihično nasilje je včasih težje prepoznati. Žrtve so pogosto nesamozavestne in negotove v sebi, se umikajo pred družbo, se počutijo ponižano, manjvredno. Otroci, ki so pod vplivom psihičnega nasilja pa so lahko tudi sami zelo nasilni do vrstnikov in drugih.

2.3. PSIHOFIZIČNE POSLEDICE VERBALNEGA NASILJA³

Pogoste psihofizične posledice verbalnega nasilja so:

- bolečine v hrbtu in utrujenost;
- uničeno samospoštovanje;
- konec zaupanja, naklonjenosti in intime med partnerjema;
- depresija;
- samomorilske misli;
- samoškodovanje (npr. rezanje) ter
- sesutje imunskega sistema.

² <http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/3506/Verbalno-nasilje>

³ <http://www.pozitivke.net/article.php/Verbalno-Nasilje-Prepir/print>

2.4. KATEGORIJE VERBALNEGA NASILJA⁴

1. Umikanje Partnerska zveza predpostavlja intimnost, intimnost pa empatijo. Če en partner prikriva informacije in občutke, partnerska vez sčasoma slabi. Nasilnež, ki noče prisluhniti partnerju, zanika njegovo izkušnjo in ga izolira.

2. Nasprotovanje To je dominanten odziv nasilneža, ki partnerja doživlja kot nasprotnika. Nenehno oporeka njegovemu mnenju in popravlja vse, kar reče in stori. "Kako si drzne imeti drugačno mnenje?", je njegov prevladujoči način razmišljanja. Nasprotovanje je za odnos uničujoče, saj nam onemogoča, da bi vedeli, kaj naš partner misli – o čemkoli. Včasih nasilni partner pretrga pogovor sredi stavka, še preden lahko drugi konča svojo misel.

3. Dajanje v nič Gre za zanikanje partnerjeve realnosti in izkušenj.

4. Šale na partnerjev račun Čeprav so komentarji zamaskirani v šalo, lahko prizadenejo in ponižajo.

5. Blokiranje in preusmerjanje Nasilni partner zavrača komunikacijo, sam odloča, o čem se bo govorilo, ali pa prikriva informacije. Preprečuje možnost reševanja konflikta.

6. Obtoževanje Nasilnež obtožuje partnerja marsičesa, tudi krhanja temeljev njunega odnosa. Preusmerja teme pogovora in partnerja sili v obrambno držo.

7. Presojanje in kritiziranje Nasilnež je kritičen, nenehno ocenjuje partnerja in izraža svoje mnenje o njegovem oblačenju, videzu, obnašanju ... Njegovo pojasnilo je, da skuša pomagati.

⁴ <http://www.pozitivke.net/article.php/Verbalno-Nasilje-Prepir/print>

2.5. VPLIV MEDIJEV NA VERBALNO NASILJE⁵

Novinarska raziskava objavljena maja 1999, je postregla s temi ugotovitvami. Večina Američanov je prepričanih, da bi morala država več storiti za omejevanje nasilja v televizijskih oddajah, filmih, glasbi, na internetu in v video igrinah. Od tega se zdi najpomembneje, da bi vlada uredila objavlanje na internetu. Za cenzuro medmrežja se je izreklo kar 65 odstotkov vprašanih. Avstralski inštitut za kriminologijo je objavil študijo Melanie Brown o nasilju v medijih (Brown, 1996). Študija navaja tele pogloblitve:

1. Gledanje nasilja je povezano z naraščanjem agresivnosti, z zmanjševanjem občutljivosti za nasilje in z naraščanjem strahu pred kriminaliteto.
2. Nasilje v javnih medijih utegne vplivati na nasilna kazniva dejanja, vendar to nasilje ni edini razlog - obstaja vrsta vplivov Za nasilno vedenje.
3. Nekateri ljudje utegnejo posnemati nasilno vedenje, ki ga vidijo na televiziji ali na videu.
4. Razmerje med opazovanjem nasilnih prizorov in nasilnim vedenjem je dvosmerno: agresivni ljudje pogosteje gledajo nasilne prizore in ljudje, ki opazujejo nasilne prizore, so pogosteje nasilnega vedenja.
5. Za učinkovanje nasilnih prizorov so najbolj dovzetni otroci, za njimi pa mlajši polnoletniki: moški so nekoliko dovzetnejši za vplive nasilnih prizorov kot ženske.
6. Kljub morebitnemu vplivu nasilja v javnih medijih na nasilje v družbi ni povsem jasno, ali je ta vpliv zelo pomemben v primerjavi z drugimi morebitnimi vplivi, kot so na primer družinske razmere, nasilje in zlorabe v družinskem krogu, vpliv staršev, revščina, vzgoja, razizem, kulturna dezintegracija ali jemanje drog.

⁵ K. Holland, CNN; <http://www.cnn.com>
Študij Melanie Brown o nasilju v medijih(1996)

2.6. SLOVENSKI FILM RAZREDNI SOVRAŽNIK⁶

Slika 1: Igor Samobor v vlogi g. Zupana, profesorja nemščine.

Slika 2: Daša Cupevski v vlogi Sabine, učenke, ki napravi samomor.

Film *Razredni sovražnik*, povzet po resničnih dogodkih, je postavljen v eno od slovenskih srednjih šol, kjer dijaki nikakor ne morejo sprejeti zahtev novega učitelja nemščine. Njihov odnos se zastruje iz dneva v dan in po samomoru dijakinje njeni sošolci krivdo pripišejo učitelju. To sproži niz usodnih dogodkov, ki za vedno spremenijo življenje učitelja in učencev, saj se resnica ozadja dogajanj skriva pod številnimi tančicami lahkomišelnih laži, zlonamernih spletk in nespametnih odločitev.

Verbalno nasilje se v filmu kaže:

- ko fanta s tujimi koreninami poimenujejo "Rižek",
- Po Sabininem samomoru Sabinini sošolci izvajajo verbalno nasilje nad učiteljem nemščine, gospodom Zupanom, ker ga okrivijo za Sabinin samomor - namigovanja, nesramne opazke...

⁶ <http://www.kolosej.si/filmi/film/razredni-sovraznik/>

3 METODOLOGIJA DELA

3.1. METODE RAZISKOVANJA

Proučevale smo pisne vire in gradiva, zbrana na svetovnem spletu. Anketirale smo učence naše šole od 4. do 9. razreda.

3.2. PRIDOBIVANJE INFORMACIJ Z ANKETO

Sestavile smo anketo in jo razdelile učencem. Sestavljena je bila iz dveh delov, vsebovala pa je 13 vprašanj. Prvi del je vseboval vprašanja o tem ali so nad anketiranim že izvajali verbalno nasilje, drugi del pa je anketiranega spraševal ali je on že izvajal verbalno nasilje.

Anketo je izpolnilo 163 učencev.

Naša anketa je:

VERBALNO NASILJE MED UČENCI OSNOVNE ŠOLE HUDINJA

Smo učenke 9.b razreda, Klara Skalicky, Lana Šeruga in Karmen Šorn. Delamo raziskovalno nalogo na temo verbalnega nasilja na naši šoli. Ankete so anonimne, rezultati pa bodo uporabljeni izključno za izdelavo raziskovalne naloge. Prosim, da na vprašanja odgovorite iskreno, saj nam bodo rezultati v veliko pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge.

Hvala za sodelovanje!

1. Spol: M Ž
2. Razred: 4 5 6 7 8 9
3. Ali si že bil kdaj ozmerjan?
 - a) DA
 - b) NE

Če si na 3. vprašanje odgovoril z DA, nadaljuj, če pa si odgovoril z NE, pojdi na 7. vprašanje.

4. Zakaj si bil ozmerjan?(*obkrožiš lahko več odgovorov*)
- a) Zaradi moje postave.
 - b) Zaradi mojega stila oblačenja.
 - c) Zaradi mojih težav pri govorjenju/branju.
 - d) Zaradi mojih slabih učnih rezultatov.
 - e) Drugo: _____
5. Na kakšen način si bil **največkrat** ozmerjan?
- a) Preko spleta oz. družabnih omrežij.
 - b) Preko telefona, npr. zasebne številke.
 - c) V živo, izven šole.
 - d) V živo, v šoli.
6. 1. Kako si se pri oz. po zmerjanju počutil?(*obkrožiš lahko več odgovorov*)
- a) Jezno.
 - b) Žalostno.
 - c) Ponižano.
 - d) Drugo: _____
2. Ali si se o tem s kom pogovoril oz. si se komu zaupal? Če DA, komu si se zaupal?
- a) DA
 - b) NE
- Komu si se zaupal oz. s kom si se pogovoril?
- a) Staršem.
 - b) Prijateljem.
 - c) Učiteljem.
 - d) Drugo: _____
7. Si že kdaj koga ozmerjal?
- a) DA
 - b) NE

Če si na 7. vprašanje odgovoril z DA, nadaljuj, če pa si odgovoril z NE, končaj.

8. Zakaj si osebo ozmerjal? (*obkrožiš lahko več odgovorov*)

- a) Ker mi ni všeč njegova postava.
- b) Ker mi oseba nasploh ni všeč.
- c) Da bi izpadel »kul«.
- d) Brez razloga.
- e) Drugo: _____

9. Na kakšen način si osebo **največkrat** ozmerjal?

- a) Preko spleta oz. družabnih omrežij.
- b) Preko telefona npr. zasebni številki.
- c) V živo, izven šole.
- d) V živo, v šoli.

10. S kom si osebo ozmerjal?

- a) Sam.
- b) S prijatelji.
- c) Drugo: _____

11. Ali si kdaj pomislil, kako se je ozmerjana oseba počutila?

- a) DA
- b) NE

Če si na 11. vprašanje odgovoril z DA, nadaljuj, če pa si odgovoril z NE, končaj.

12. Kako misliš, da se je oseba počutila?

- a) Jezno.
- b) Žalostno.
- c) Ponižano.
- d) Drugo: _____

13. Komu misliš, da se je oseba zaupala?

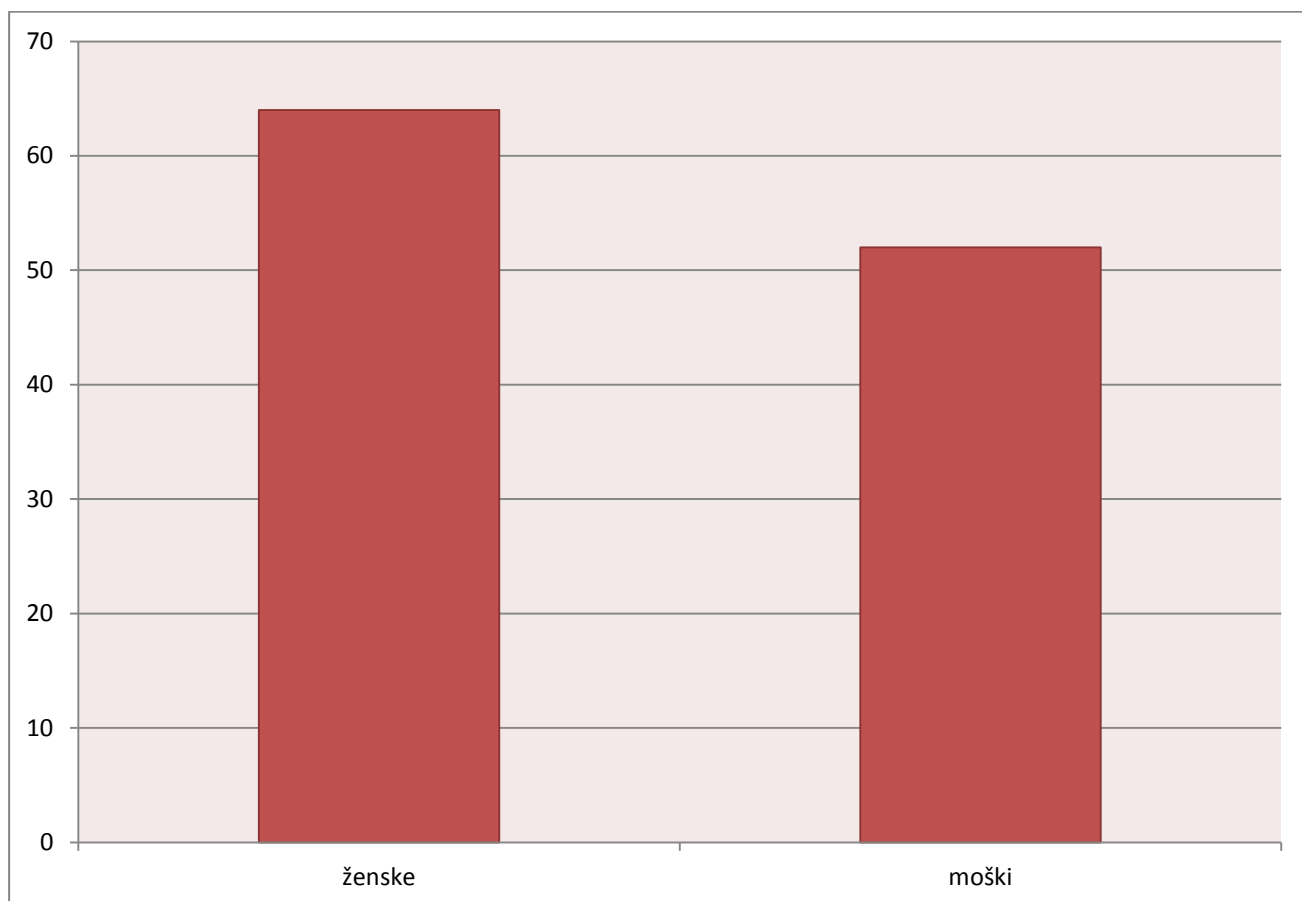
- a) Staršem.
- b) Prijateljem.
- c) Starim staršem.
- d) Učiteljem.
- e) Drugo: _____

3.4. PRIPRAVA PISNEGA POROČILA

Podatke, ki smo jih pridobili z anketo smo uredili s programom Excel 2007, s katerim smo narisali tudi vse grafikone. Končno poročilo je izdelano s programom Word 2007.

4 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH REZULTATOV

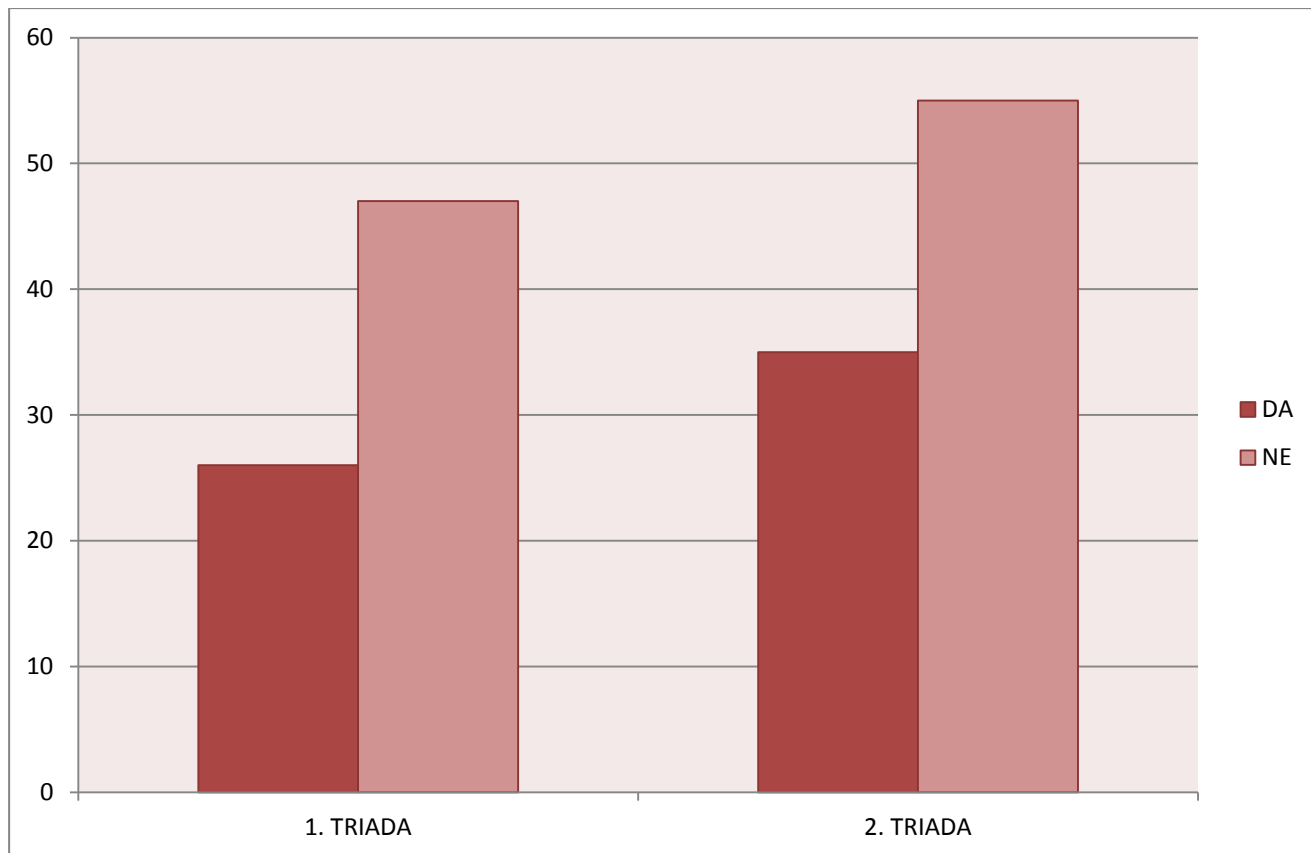
4.1. Kdo izvaja več verbalnega nasilja, moški ali ženske? - GRAFIKON 1

UGOTOVITEV:

Rezultati naše ankete so pokazali, da dekleta na OŠ Hudinja izvajajo več verbalnega nasilja kot fantje.

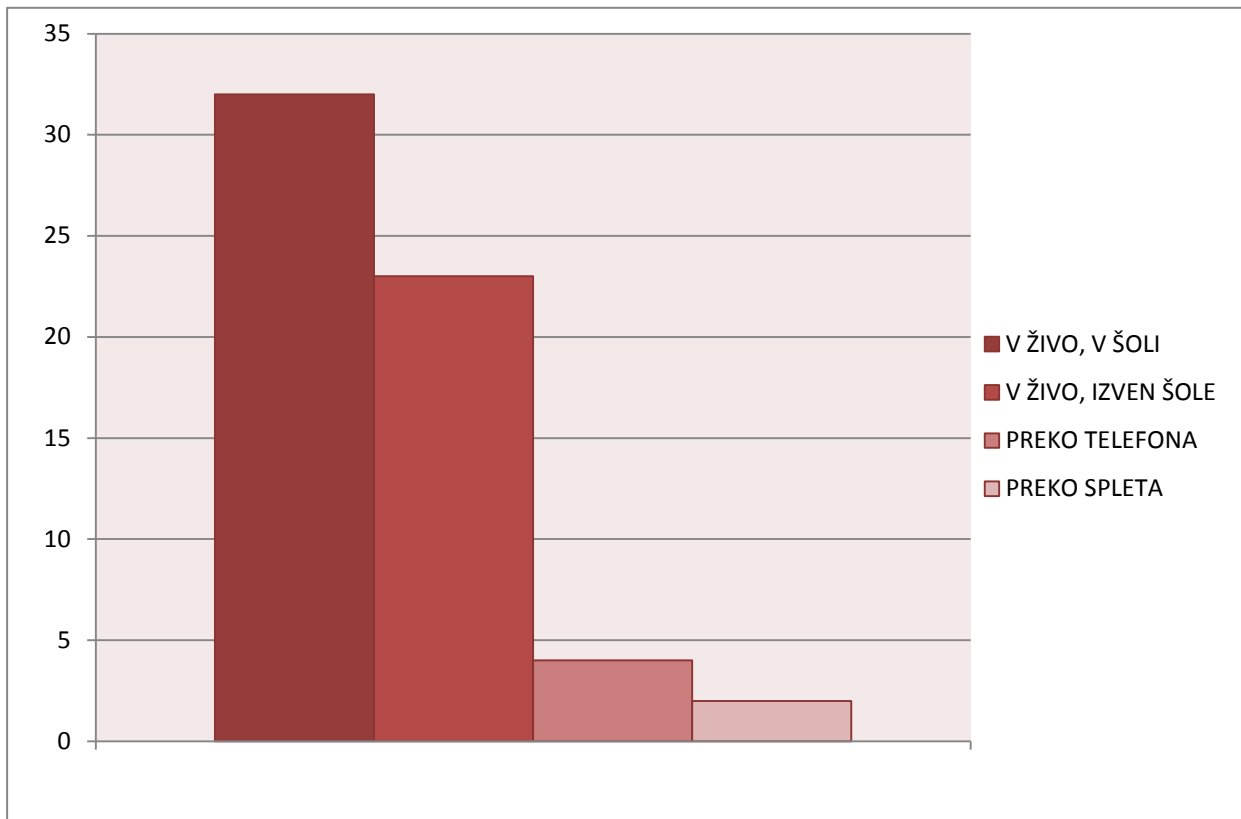
4.2. Izvajanje nasilja v prvi in drugi triadi na OŠ Hudinja - GRAFIKON 2

UGOTOVITEV:

Rezultati naše ankete so pokazali, da tretja triada (7., 8., 9.) izvaja več verbalnega nasilja, kot druga triada (4.,5.,6.).

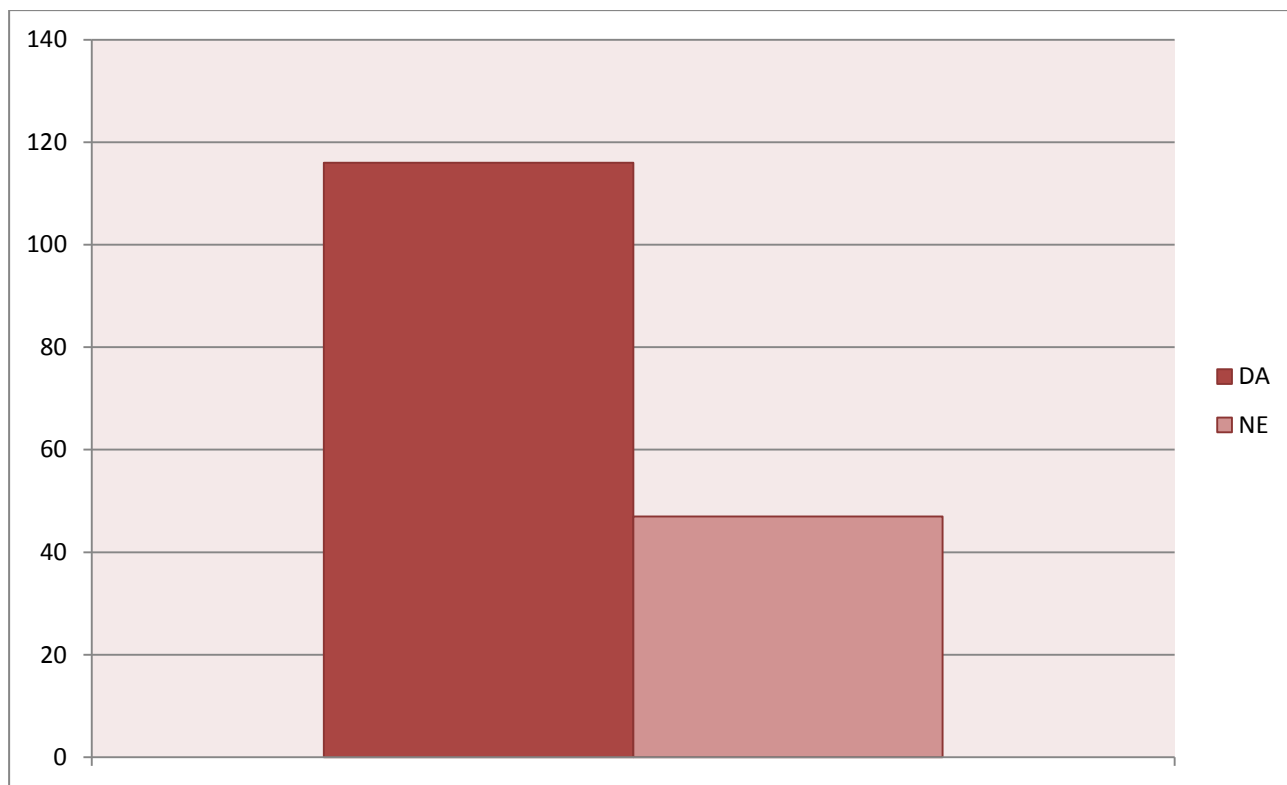
4.3. Izvajanje nasilja na OŠ Hudinja in izven nje (družabna omrežja, telefon) - GRAFIKON 3

UGOTOVITEV:

Rezultati naše ankete so pokazali, da učenci na naši šoli največ verbalnega nasilja izvajajo v šoli, najmanj pa preko spleta oziroma preko družabnih omrežij. Nekaj verbalnega nasilja se izvaja tudi preko telefona in v živo izven šole.

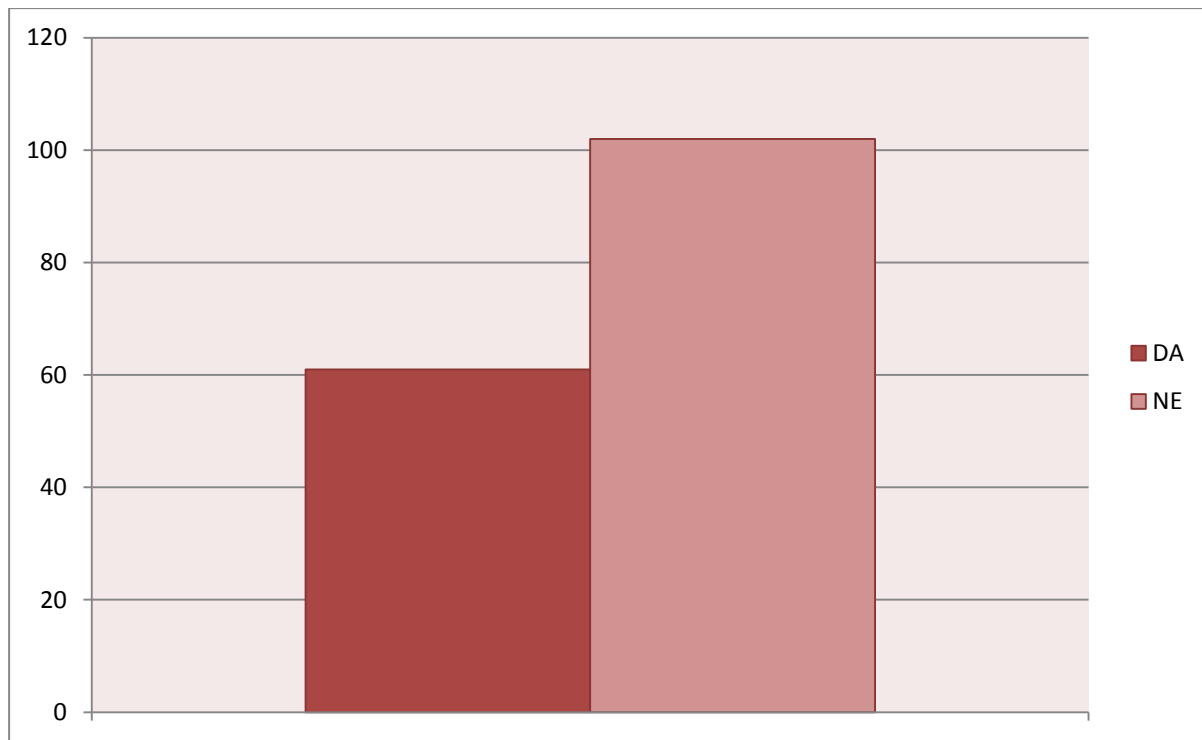
4.4. Število žrtev verbalnega nasilja na OŠ Hudinja - GRAFIKON 4

UGOTOVITEV:

Rezultati naše ankete so pokazali, da je že kar 116 učencev od 163 anketiranih na OŠ Hudinja bilo žrtev verbalnega nasilja.

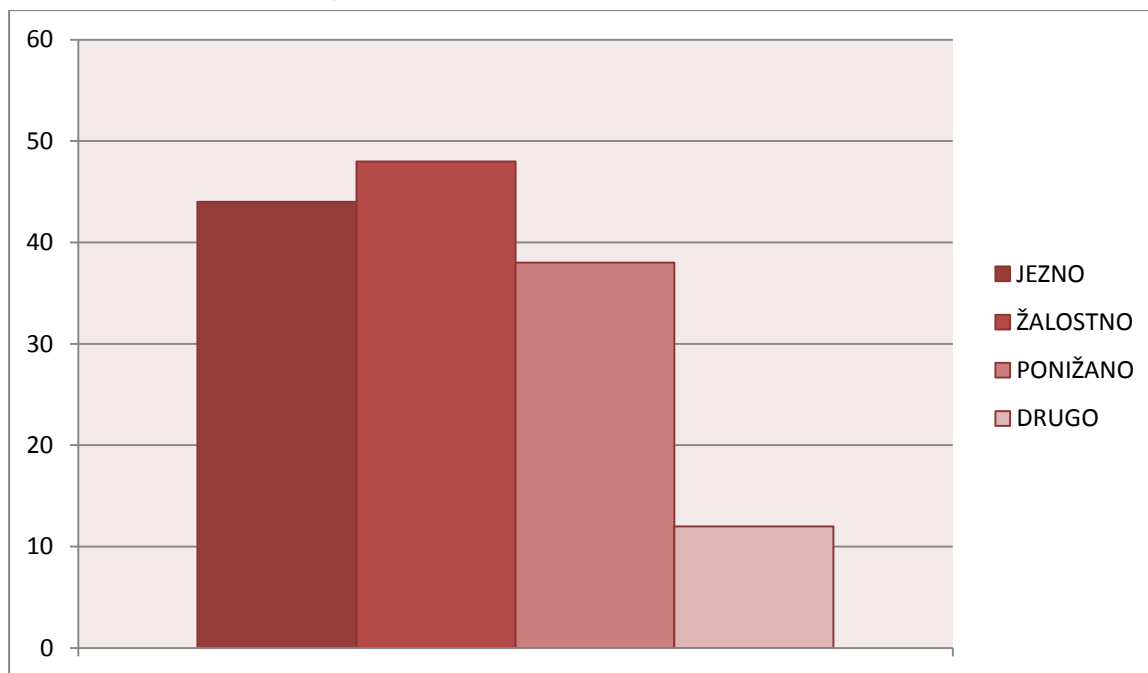
4.5. Število izvajalcev verbalnega nasilja na OŠ Hudinja -GRAFIKON 5

UGOTOVITEV:

Rezultati naše ankete so pokazali, da je 61 učencev (od 163 učencev) OŠ Hudinja izvajalo verbalno nasilje, ostalih 102 anketiranih učencev pa verbalnega nasilja ni izvajalo.

4.6. Počutje učencev po tem, ko so nad njimi izvajali verbalno nasilje - GRAFIKON 6

UGOTOVITEV:

Rezultati naše ankete so pokazali, da se večina učencev, nad katerimi so izvajali verbalno nasilje na OŠ Hudinja po zmerjanju počuti žalostno (48 učencev od 116 učencev). 44 učencev se je po zmerjanju počutila jezno, 38 učencev pa ponižano. 12 učencev OŠ Hudinja pa je na 6. vprašanje naše ankete obkrožilo »drugo« in kot utemeljitev zapisalo, da se bodisi na zmerjanje niso ozirali, bodisi so se počutili nerodno.

5 ZAKLJUČEK

O temi, ki smo jo raziskovale, se med mladimi veliko govori, a nismo čisto prepričane, če učenci vedo, da so posledice izvajanja verbalnega nasilja lahko prav tako velike ali še večje, kot pri fizičnem nasilju.

Zanimalo nas je izvajanje verbalnega nasilja in vse kar je povezano z njim na Osnovni šoli Hudinja.

Ugotovile smo, da je večina učencev že izvajala verbalno nasilje in prav tako je nad večino učencev OŠ Hudinja že bilo izvajano verbalno nasilje.

Na vprašanje zaradi česa so bili učenci zmerjani, je 48 učencev obkrožilo odgovor »drugo« in kot utemeljitev zapisalo: ne vem, zaradi očal, brez razloga, zaradi videza, zaradi zavisti, kar 40 učencev pa je obkrožilo odgovor, zaradi moje postave. Najmanj učencev je obkrožilo odgovor, zaradi mojega stila oblačenja.

Rezultati pravijo, da je največ učencev bilo zmerjanih v šoli, najmanj pa preko telefona ter spleta.

Na vprašanje, kako so se učenci po tem, ko so bili zmerjani počutili, je večina obkrožila odgovor žalostno, najmanj pa odgovor ponižano, 12 učencev pa je obkrožilo odgovor »drugo« in kot utemeljitev zapisalo, da se ni ozirala na zmerjenje oziroma da ne vedo, kako so se počutili.

Največ ozmerjanih učencev se je zaupalo staršem, najmanj pa učiteljem, približno tretjina učencev pa se ni zaupala nikomur.

Na vprašanje, zakaj so osebo zmerjali, je večina učencev obkrožila »drugo« in kot utemeljitev večina zapisala odgovor, ker je ta oseba zmerjala mene oziroma moje prijatelje.

Največ učencev OŠ Hudinja je zmerjalo v živo in samostojno oziroma s prijatelji.

Na vprašanje, ali so pomislili, kako se je oseba počutila in komu mislijo, da se je zaupala, je večina učencev obkrožila odgovor žalostno in da se je zaupala prijateljem, kar nekaj učencev pa je obkrožilo tudi odgovor jezno.

Največ nasilja na OŠ Hudinja izvajajo učenci 9. razreda, manj 8. in 7. razred, 4. in 5. razred pa sta po izvajanju nasilja nekje na sredini.

Potrditev ali zavrnitev hipotez je na podlagi raziskave naslednja:

1. Dekleta izvajajo več verbalnega nasilja kot fantje.

POTRJENA

Raziskava je pokazala, da 64 deklet in 52 fantov izvaja nasilje.

2. Tretja triada (7., 8., 9. razred) izvaja več verbalnega nasilja kot druga triada (4., 5., 6.razred).

POTRJENA

Raziskava je pokazala, da je v prvi triadi izvajalo nasilje 26 učencev, v drugi triadi pa 35 učencev.

3. Nasilje je pogostejše izvajano izven šole kot pa v šoli.

OVRŽENA

Raziskava je pokazala, da je v šoli izvajalo nasilje 32 učencev, izven šole pa 29 učencev.

4. Nasilje je najpogostejše izvajano preko družabnih omrežij oz. interneta.

OVRŽENA

Raziskava je pokazala, da je najpogostejše nasilje izvajano v šoli.

5. Vsaj polovica anketirancev je že bila žrtev verbalnega nasilja.

POTRJENA

Raziskava je pokazala, da je že kar 116 učencev od 163 anketiranih izvajalo nasilje.

6. Vsaj polovica anketirancev je že izvajala verbalno nasilje.

OVRŽENA

Raziskava je pokazala, da je nasilje izvajalo 61 učencev od 163 anketiranih učencev.

7. Največ učencev se po zmerjanju počuti ježno.

OVRŽENA

Raziskava je pokazala, da se največ učencev po zmerjanju počuti žalostno (48 učencev), ježno pa se počuti 44 učencev.

6 VIRI IN LITERATURA

1. <http://arsvitae.si/sl/page/view/Nasilje> - 14.2.2015
2. <http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/3506/Verbalno-nasilje> - 14.2.2015
3. <http://www.pozitivke.net/article.php/Verbalno-Nasilje-Prepir/print> - 14.2.2015
4. K. Holland, CNN; <http://www.cnn.com> - 23.2.2015
5. Študij Melanie Brown o nasilju v medijih(1996) - 23.2.2015
6. <http://www.kolosej.si/filmi/film/razredni-sovraznik/> - 23.2.2015